

DOLEA & CO

LAWYERS

ARBITRAJUL ENERGETIC

Dr. Sorin Dolea

30 noiembrie 2023

AGENDA

1. ARBITRAJUL COMERCIAL ENERGETIC

- GAZELE NATURALE LICHEFIATE ȘI ALTE PRODUSE PETROLIERE
- REVIZUIREA PREȚULUI LA GAZELE NATURALE
- CONTRACTELE EFET

2. ARBITRAJUL INVESTIȚIONAL ENERGETIC

- ÎNCHEIEREA TRATATELOR INVESTIȚIONALE
- INVESTIȚIE
- INVESTITOR
- PROTECȚIA INVESTIȚIILOR
- JURISPRUDENȚĂ
- PROMOVAREA INVESTIȚIILOR ÎN ENERGIA REGENERABILĂ
- RISCUL UNEI DISPUTE INVESTIȚIONALE PRIVIND “FEED-IN TARIFF”
- ARBITRAJE PRIVIND “FEED-IN TARIFF”

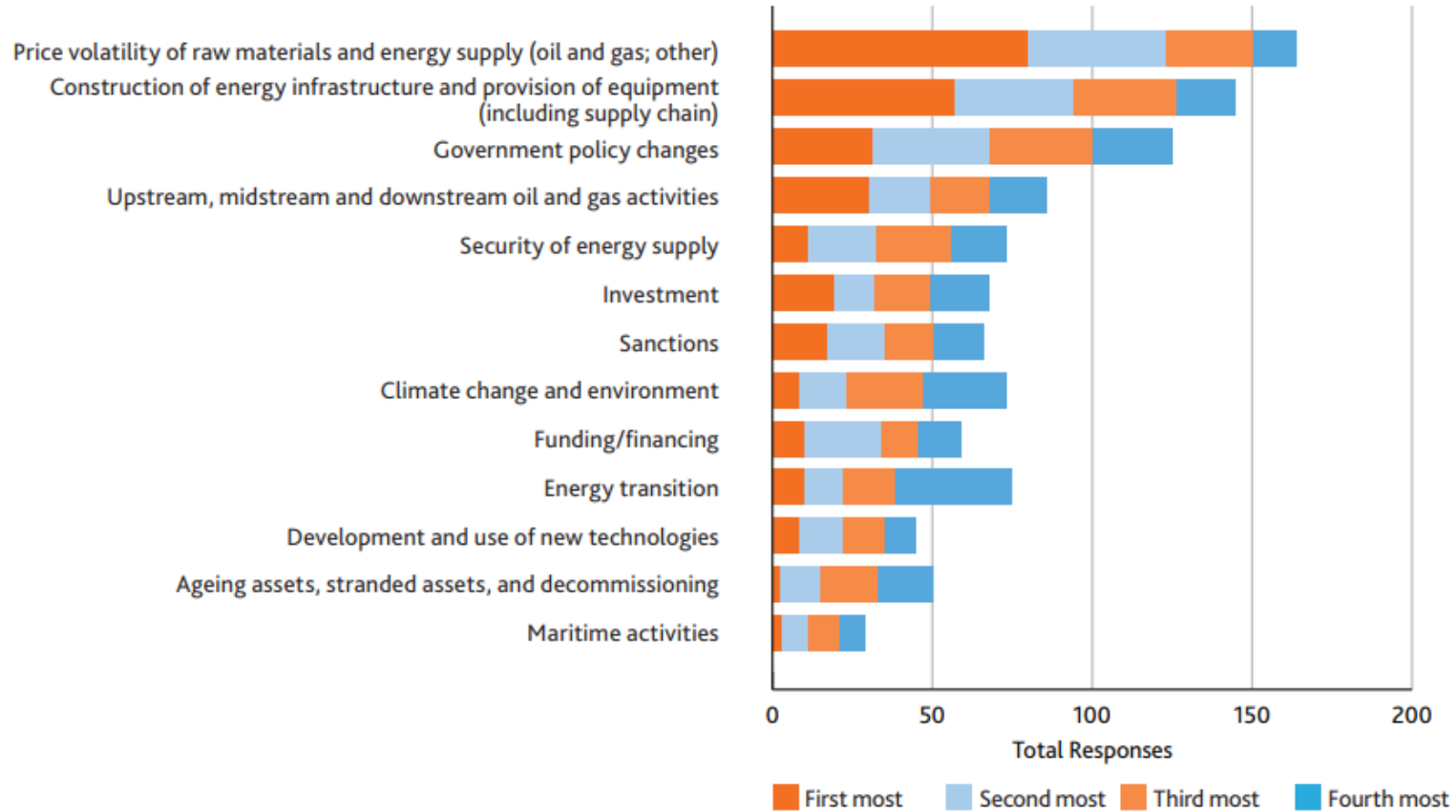
I. ARBITRAJUL COMERCIAL ENERGETIC

PĂRȚILE IMPLICATE

- PRODUCĂTORUL
- TRANSPORTATORUL
- OPERATORUL DE DEPOZITE / TERMINALE
- DISTRIBUTORUL
- TRADERUL
- FURNIZORUL

FACTORII DISPUTELOR ENERGETICE

FUTURE OF INTERNATIONAL ENERGY ARBITRATION SURVEY
 REPORT 2022, QUEEN MARY UNIVERSITY & PINSENT MASON, P.9

GAZ NATURAL LICHEFIAT (GNL)

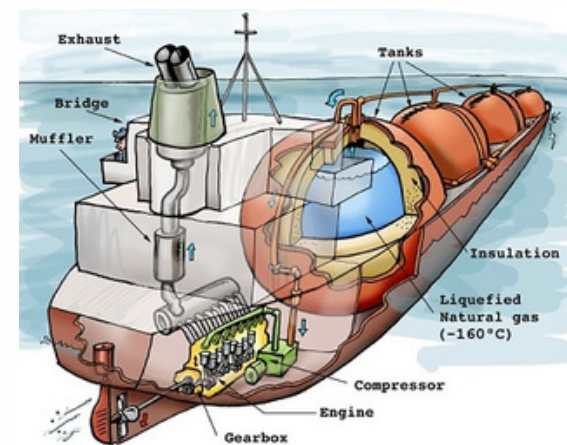
HARTA TERMINALELOR GNL

PRODUSE PETROLIERE

OBIECTUL DISPUTELOR PRIVIND GNL / ALTE PRODUSE PETROLIERE

- HARDSHIP, FORCE MAJEURE
- INCAPACITATEA LIVRĂRII, SURPLUS SAU LIVRĂRI INSUFICIENTE
- REPROGRAMĂRI ȘI RESTRICȚII DE DESTINAȚIE
- CAPACITATEA TERMINALELOR / DEPOZITELOR
- PREȚUL ȘI MODALITATEA DE REVIZUIRE A PREȚULUI
- CONDIȚIILE DE PLATĂ

SURSA: [HTTPS://ENERGYEDUCATION.CA/ENCYCLOPEDIA/LNG_CARRIER](https://energyeducation.ca/encyclopedia/lng_carrier)

REVIZUIREA PREȚULUI LA GAZELE NATURALE ÎN ARBITRAJ

(GAS PRICE ARBITRATION)

- ARBITRILOR LI SE CERE DE OBICEI SĂ STABILEASCĂ DACĂ AU FOST ÎNDEPLINITE CRITERIILE STIPULATE CONTRACTUAL PENTRU O AJUSTARE A PREȚULUI CONTRACTULUI.

DOUĂ METODOLOGII DISTINCTE PENTRU MODIFICAREA PREȚULUI

- DETERMINAREA PREȚULUI ÎN BAZA COTEI DE REFERINȚĂ A UNOR BURSE DE MĂRFURI (EX: TTF, HUB).
- DETERMINAREA PREȚULUI ÎN BAZA COTEI BARILULUI DE PETROL.

“TRIGGER”-UL REVIZUIRII

CLAUZELE PRIVIND REVIZUIREA PREȚULUI IMPUN DE OBICEI PĂRȚII SOLICITANTE SĂ DEMONSTREZE CĂ AU AVUT LOC ANUMITE SCHIMBĂRI PE PIAȚA RELEVANTĂ, ÎN URMA CĂRORA FORMULA DE CALCUL TREBUIE REVIZUITĂ. ÎN PARTICULAR:

- A AVUT LOC O SCHIMBARE „SEMNIFICATIVĂ” SAU „SUBSTANȚIALĂ” PE „PIAȚA CUMPĂRĂTORULUI”;
- SCHIMBAREA A FOST ÎN AFARA CONTROLULUI PĂRȚII CARE A SOLICITAT O REVIZUIRE A PREȚULUI; ȘI
- SCHIMBAREA TREBUIE SĂ AIBĂ, SAU ESTE PROBABIL SĂ AIBĂ, UN EFECT ASUPRA VALORII DE PIAȚĂ A GAZULUI NATURAL PE PIAȚA CUMPĂRĂTORULUI.

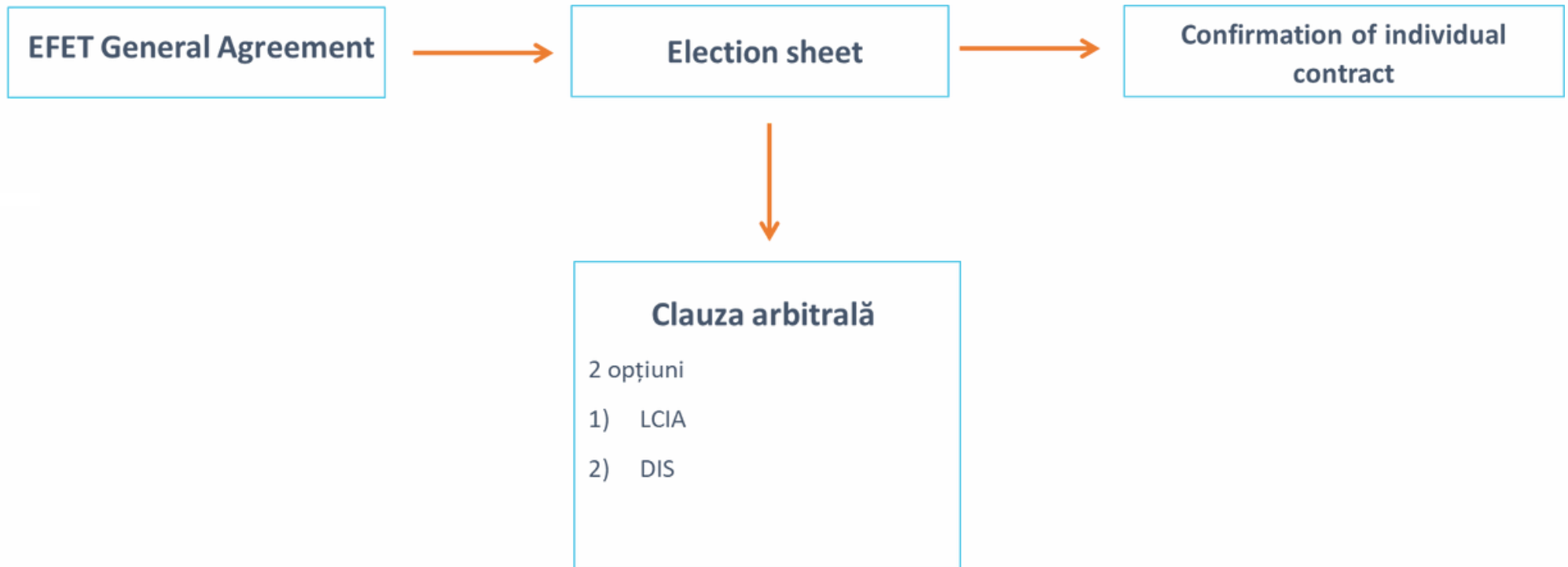
ASPECTE PROCESUALE

- CE ROL AR TREBUI SĂ JOACE HOTĂRÂREA ARBITRALĂ ANTERIOARĂ ÎNTR-O NOUĂ STABILIRE A PREȚULUI CONTRACTULUI?
- DACĂ INTERPETAREA CONTRACTULUI DE CĂTRE PRIMUL TRIBUNAL ESTE OBLIGATORIE PENTRU TRIBUNALELE ULTERIOARE.
- *RES JUDICATA*.
- SOLUȚIA: *LEX ARBITRI (NU LEX CONTRACTUS)*.

CONTRACTELE EFET

GAZE NATURALE / ENERGIE ELECTRICĂ

II. ARBITRAJUL INVESTIȚIONAL , ENERGETIC

ÎNCHEIEREA TRATATELOR INVESTIȚIONALE

S.U.A.

**STAT GAZDĂ
PENTRU INVESTITORI DIN R.M**

**TREATY BETWEEN
THE UNITED STATES OF AMERICA AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA
CONCERNING THE ENCOURAGEMENT
AND RECIPROCAL PROTECTION OF INVESTMENT**

Signed April 21, 1993. Entered into Force November 25, 1994

The United States of America and the Republic of Moldova (hereinafter the "Parties");

Desiring to promote greater economic cooperation between them, with respect to investment by nationals and companies of one Party in the territory of the other Party;

Recognizing that agreement upon the treatment to be accorded such investment will stimulate the flow of private capital and the economic development of the Parties;

Agreeing that fair and equitable treatment of investment is desirable in order to maintain a stable framework for investment and maximum effective utilization of economic resources;

Recognizing that the development of economic and business ties can contribute to the well-being of workers in both Parties and promote respect for internationally recognized worker rights; and

Having resolved to conclude a Treaty concerning the encouragement and reciprocal protection of investment;

Have agreed as follows:

ARTICLE I

1. For the purposes of this Treaty,

(a) "investment" means every kind of investment in the territory of one Party owned or controlled directly or indirectly by nationals or companies of the other Party, such as equity, debt, and service and investment contracts; and includes:

i) tangible and intangible property, including movable and immovable property, as well as rights, such as mortgages, liens and pledges;

(ii) a company or shares of stock or other interests in a company or interests in the assets thereof;

(iii) a claim to money or a claim to performance having economic value, and associated with an investment;

(iv) intellectual property which includes, inter alia, rights relating to:

R.M.

**STAT GAZDĂ
PENTRU INVESTITORI DIN S.U.A.**

INVESTIȚIE

ART.1(6) TCE

- (6) “Investment” means every kind of asset, owned or controlled directly or indirectly by an Investor and includes:
 - (a) tangible and intangible, and movable and immovable, property, and any property rights such as leases, mortgages, liens, and pledges;
 - (b) a company or business enterprise, or shares, stock, or other forms of equity participation in a company or business enterprise, and bonds and other debt of a company or business enterprise;
 - (c) claims to money and claims to performance pursuant to contract having an economic value and associated with an Investment;
 - (d) Intellectual Property;
 - (e) Returns;
 - (f) any right conferred by law or contract or by virtue of any licences and permits granted pursuant to law to undertake any Economic Activity in the Energy Sector.

INVESTITOR

ART.1(7) TCE

- (7) “Investor” means:
 - (a) with respect to a Contracting Party:
 - (i) a natural person having the citizenship or nationality of or who is permanently residing in that Contracting Party in accordance with its applicable law;
 - (ii) a company or other organisation organised in accordance with the law applicable in that Contracting Party;
 - (b) with respect to a “third state”, a natural person, company or other organisation which fulfils, *mutatis mutandis*, the conditions specified in subparagraph (a) for a Contracting Party.

PROTECȚIA INVESTIȚIILOR

- TRATAMENTUL JUST ȘI ECHITABIL
- PROTECȚIE ÎMPOTRIVA EXPROPRIERII NELEGITIME
- PROTECȚIE ȘI SECURITATE DEPLINĂ
- CLAUZELE UMBRELĂ
- TRANSFERUL LIBER AL MIJLOACELOR FINANCIARE
- TRATAMENTUL NAȚIUNII CELEI MAI FAVORIZATE
- TRATAMENTUL NAȚIONAL

JURISPRUDENȚĂ

CU IMPLICAREA REPUBLICII MOLDOVA

RTI Rotalin Gas Trading AG și Rotalin Gaz Trading SRL v. Republica Moldova (ICSID Case no.ARB(AF)/22/4)

- Pendinte

Energorynok v. Republica Moldova (SCC Case No. 2012/175)

- Revendicări în legătură cu neexecutarea obligației de plată de către o întreprindere de stat pentru energia electrică furnizată din Ucraina.

Energoalians TOB v. Republica Moldova (UNCITRAL)

- De asemenea, revendicări în legătură cu neexecutarea obligației de plată de către o întreprindere de stat pentru energia electrică furnizată din Ucraina.

CU IMPLICAREA INVESTITORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ascom Group S.A., Anatolie Stati, Gabriel Stati and Terra Raf Trans Trading Ltd. v. Republic of Kazakhstan (SCC Case No. 116/2010)

- Anularea drepturilor de extracție a gazelor naturale și a produselor petroliere în Kazakhstan

PROMOVAREA INVESTIȚIILOR ÎN ENERGIA REGENERABILĂ

1. SCHEME DE SPRIJIN (ART.34 LEGEA NR. 10/2016)

- PREȚ FIX
- TARIF FIX (HG NR.401/2021)
 - 4 MW - ENERGIE EOLIANĂ
 - 1 MW - ENERGIE SOLARĂ

2. ALTE FACILITĂȚI FISCALE ȘI VAMALE

RISCU UNEI DISPUTE INVESTIȚIONALE PRIVIND “FEED-IN TARIFF”

- **AȘTEPTĂRILE LEGITIME** SUNT PARTE COMPONENTĂ A TRATAMENTULUI JUST ȘI ECHITABIL (ART.10 TCE).
- **EXPROPRIERE INDIRECTĂ SAU TREPTATĂ** SAU MĂSURI CARE PRODUC EFECTELE UNEI EXPROPRIERI (ART.13 TCE).

“NOT A QUESTION OF WHETHER THE LEGAL FRAMEWORK MIGHT NEED TO BE FROZEN AS IT CAN ALWAYS EVOLVE AND BE ADAPTED TO CHANGING CIRCUMSTANCES, BUT NEITHER IS IT A QUESTION OF WHETHER THE FRAMEWORK CAN BE DISPENSED WITH ALTOGETHER WHEN SPECIFIC COMMITMENTS TO THE CONTRARY HAVE BEEN MADE”

CMS GAS TRANSMISSION COMPANY V ARGENTINA (CAUZA ICSID NR.ARB/01/8) HOTĂRÂRE, 12 MAI 2005, PARA 277

ARBITRAJE PRIVIND “FEED-IN TARIFF”

SPANIA

- PESTE 50 DE DOSARE ÎN ARBITRAJE INVESTIȚIONALE.

ITALIA

- PESTE 10 DOSARE ÎN ARBITRAJE INVESTIȚIONALE.

Q&A

WWW.DOLEA.MD